

n.registrator@regeringskansliet.se
Näringsdepartementet

YTTRANDE SKRIVNINGAR NATIONELLA SKOGSPROGRAMMET N2015-2214-SK

Länsstyrelsen i Kronobergs län tillhör inte remissinstanserna för det nationella skogsprogrammet men vill ändå lämna nedanstående synpunkter. De inledande övergripande synpunkterna lämnas gemensamt av länsstyrelserna i Jönköpings, Kalmar och Kronobergs län.

Länsstyrelsen ser positivt på regeringens ambition att ta fram ett nationellt skogsprogram. Skrivningarna i underlagsrapporterna speglar den stora bredd av möjligheter som skogens värden erbjuder. Länsstyrelsen vill uppmärksamma och berömma det gedigna arbete som arbetsgrupperna har gjort genom att ta fram de fyra underlagsrapporterna.

SMÅLAND ÄR EN SKOGSREGION

Vår region rymmer en stor del av den svenska skogsmarksarealen och virkesförrådet. Omkring 70 procent av Smålands yta täcks av skog och tillväxten är högre än i övriga landet. I Småland växer skogarna med över 14 miljoner kubikmeter varje år, vilket är över 10 % av skogstillväxten i Sverige. Skogsbruket och förädlingen av skogsråvara är mycket betydelsefull för sysselsättning och ekonomi. I Småland finns 75 procent av Sveriges trärelaterade industri. Den småländska skogen rymmer också helt unika naturvärden.

I Småland har vi 42 000 skogsägare och den absoluta merparten av skogen ägs av enskilda privata skogsägare. Strukturen med många privata skogsägare och ett utbrett familjeskogsbruk är utmärkande för vår region och utgör en skillnad gentemot andra skogsrika regioner i Sverige. Det utbredda familjeskogsbruket innebär särskilda förutsättningar för exempelvis mångbrukande av skogen. Den här strukturen gör att möjligheterna att bedriva ett hållbart skogsbruk i stor utsträckning hänger samman med förutsättningarna att bo och bedriva verksamhet på landsbygden. Därför är frågor som rör dessa förutsättningar och landsbygdsutveckling särskilt betydelsefulla för det småländska skogsbruket.

Vissa förslag i underlagsrapporterna omfattar pilotsatsningar inom angelägna områden, exempelvis att bilda Arena skogen i fem skogslän. Vilka län som är skogslän framgår inte. Skogsbruket i södra Sverige har andra förhållanden än i norra Sverige. Länsstyrelsen anser att skogsrika län i södra Sverige, företrädesvis i Småland, bör utgöra några av dessa skogslän.

SAMVERKAN FÖR REGIONAL UTVECKLING

I Småland finns redan idag samverkan i gemensamma programsatsningar inom träområdet, bl.a. Träregion Småland och Smart Housing Småland. Träregion Småland är ett initiativ för att stödja och stimulera utvecklingen av den trärelaterade industrin. Smart Housing Småland är en av Vinnova delfinansierad innovationsmiljö för smart boende och hållbar byggd miljö i kombination av trä och glas.

En regional skogsstrategi för Smålandslänen

Mot bakgrund av skogens stora betydelse för vår region har flera regionala aktörer med koppling till skog och regional utveckling också bestämt sig för att gemensamt ta fram en regional skogs strategi för de tre smålandslänen med en handlingsplan för utveckling av skogens olika värden. Strategin ska bidra till en utveckling där företagande med koppling till skogens resurser stärks och där skogens värden nyttjas på ett hållbart sätt. Den ska tydliggöra skogens roll för regionens utveckling och synliggöra skogens värden idag och i framtiden. Arbetet görs gemensamt av de tre länen länsstyrelser och regionorganisationer, Skogsstyrelsen, Linnéuniversitetet, LRF och Södra. Arbetet sker i bred dialog och samverkan även med andra regionala aktörer. En viktig del i det gemensamma arbetet är just att skapa en arena där dessa olika aktörer möts och kan diskutera olika frågor som rör skogen ur ett utvecklingsperspektiv. Arbetet är fortfarande i sin inledning. Målet är att ta fram en gemensam vision och en handlingsplan med konkreta förslag på insatser att kraftsamla kring i den kommande genomförandefasen. Detta ligger helt i linje med de åtgärdsförslag i underlagsrapporterna som gäller att skapa plattformar och forum för samverkan kring de frågor som rör skogens nyttjande och utveckling. Länsstyrelsen bedömer sådan samverkan som mycket värdefull.

FORSKNING OCH UTBILDNING - SÄRSKILDA FÖRUTSÄTTNINGAR I VÅR REGION

I flera åtgärdsförslag lyfts vikten av forsknings- och utvecklingsinsatser fram och samarbete mellan lärosäten, forskningsinstitutioner och det omgivande samhället betonas i flera förslag. Länsstyrelsen vill här lyfta fram behovet av forskning kring sydsvenskt skogsbruk. Sverige är ett avlångt land och förutsättningarna för skogsproduktionen skiljer sig åt mellan norr och söder. Det finns skillnader i klimat och naturliga förutsättningar, tillväxttakt och naturtyper men också i ägarstrukturen. I Småland har vi 42 000 skogsägare och den absoluta merparten av skogen ägs av enskilda privata skogsägare. De här skillnaderna gör att det krävs att både forskning och utbildning anpassas till de sydsvenska förutsättningarna. Det finns mellan det offentliga, akademien och näringslivet i Småland en enighet om behovet att, med Linnéuniversitetet som bas, skapa ett starkt skogsforskningsinstitut i Sydsverige. Det är angeläget att ansvaret för skoglig forskning och utbildning fördelas mellan relevanta institutioner i hela landet.

YTTERLIGARE SYNPUNKTER FRÅN LÄNSSTYRELSEN I KRONOBERGS LÄN

Länsstyrelsen i Kronobergs län lämnar först några övergripande synpunkter på rapporterna för att därefter tydligare adressera de olika föreslagna åtgärderna.

Rapporternas omfattning och innehåll visar på den bredd av frågor som har koppling till skogen och dess användning. Trots detta kan det ibland vara svårt att förstå vad som menas med olika åtgärder eftersom de är mycket knapphändig beskrivna.

Länsstyrelsen ser positivt på att kulturmiljöfrågor och skogen som en arena för kulturyttringar har beaktats i rapporterna. Det är också bra att skogliga kulturmiljöer klassificeras som ekosystemtjänst och som en tillgång och resurs. Kanske kan det i förlängningen bidra till att inspirera markägare att ta till vara och använda kulturmiljöer för utveckling av småskaliga verksamheter.

Underlagsrapporterna har varit på internremiss hos samtliga enheter och våra synpunkter fokuserar på åtgärder inom underlagsrapporterna 1 och 2.

Förenkla för företag

Att förenkla för företag har sedan flera år varit ett fokusområde för länsstyrelserna. Länsstyrelsen i Kronobergs län vill framföra att det i alla sammanhang är viktigt att så långt möjligt förenkla för företag.

5.6.2 Åtgärdsförslag – Utredning om förenklat regelverk

Länsstyrelsen ser positivt på det lämnade förslaget och vill särskilt peka på möjligheterna med att utveckla e-tjänster. Länsstyrelsen har deltagit i framtagandet av den förenklade inlämningsfunktionen ”en dörr in”.

UNDERLAGSRAPPORT 1 - TILLVÄXT, MÅNGBRUK, VÄRDESKAPANDE AV SKOGEN SOM RESURS

ÖVERGRIPANDE SYNPUNKTER

Omvärldsanalysen – förändrat skogsägande

Länsstyrelsen anser att man i omvärldsanalysen även bör uppmärksamma den förändring som sker inom det privata skogsägandet där fler och fler skogsägare inte bor i närheten av sin skog eller är självverksamma i skogen. Inte sällan saknar dessa skogsägare även grundläggande kompetens inom skogsbruk och miljövard. Detta får till följd att det i praktiken är skogsägarföreningar och andra utförarorganisationer som föreslår och utför åtgärder i skogen. Dessa organisationers arbete har en enorm påverkan på hur skogen sköts och de är därför mycket viktiga att samverka med om en förändring i skogsbrukandet ska uppnås.

Skogens användningsområden

Ett genomgående tema är att skogens användningsområden ska öka, såväl kvantitativt som kvalitativt. Skogen ska brukas på ett sätt som bibehåller virkesproduktion samtidigt som andra, mjuka, värden får större utrymme än idag. Genomgående i rapporterna är att det inte på ett tydligt sätt framgår hur ekvationen ”mer av allt” ska gå ihop och vad som i så fall måste stryka på foten. Något som också saknas är en koppling mellan de förslag som lanseras och dagens politiska mål för skydd av värdefull natur. Mål och etappmål för formellt skydd av skog nämns sällan och kopplingen till miljökvalitetsmålen och rödlistan är svag.

Rödlistade arter och miljökvalitetsmålen

Det finns enligt 2015 års rödlista 2246 rödlistade arter i skogsmark vilket motsvarar 58 % av alla rödlistade arter i landet. Enligt preciseringen för det 16:e miljökvalitetsmålet (ett rikt växt- och djurliv) ska senast 2020 bevarandestatusen för i Sverige naturligt förekommande naturtyper och arter vara gynnsam och för hotade arter ska statusen ha förbättrats. I det nationella generationsmålet anges att inom en generation ska den biologiska mångfalden och natur- och kulturmiljön bevaras, främjas och nyttjas hållbart.

Vid den fördjupade utvärderingen av det 16:e miljökvalitetsmålet (2015) framgår att Sverige inte kommer att nå den målsättningen. Den fördjupade utvärderingen 2015 av miljökvalitetsmålet levande skogar pekar på en rad brister vad gäller konsekvenserna av det skogsbruk som bedrivs idag (t ex habitatsförluster, brist på gammal skog och brist på flerskiktade skogar).

Den målbild om rik biologisk mångfald som presenteras i underlagsrapporterna rimmar dåligt med den bild som förmedlas av 2015 års rödlista och SKA 15 (Skogsstyrelsen, Rapport 10:2015). Slutsatsen om att det inom naturens gränser går att öka virkesproduktionen är inte i samklang varken med 2015 års rödlista

eller den beskrivning av tillståndet i skogen idag som presenteras i underlagsrapporterna.

Önskemål om en gemensam myndighet

För att få ett så bra samarbete som möjligt kring dessa komplexa och viktiga frågor är det på sikt önskvärt att Skogsstyrelsens regionala organisation flyttas till Länsstyrelsen så att frågor kan behandlas samordnat inom en myndighet.

SPECIFIKA SYNPUNKTER DEL 1 – TILLVÄXT, MÅNGBRUK, VÄRDESKAPANDE AV SKOGEN SOM RESURS

3. STRATEGISKA REKOMMENDATIONER OCH ÅTGÄRDSFÖRSLAG

3.1. Strategisk rekommendation – Lyft och utveckla skogens alla värden

3.1.1. Åtgärdsförslag – Kartlägg skogens alla värden

En av rekommendationerna är att skogens alla värden ska kartläggas. Länsstyrelsen håller med om att en kartläggning av skogens sociala värden bör göras men för att få ett totalt kunskapsunderlag på alla fronter måste även underlag om naturvärden i skogen förbättras och uppdateras. Det kan göras genom resurser till Nyckelbiotopsinventeringen (NBI). Länsstyrelsen håller inte med om bedömningen att ekologiska värden är väl beskrivna och har under många år och i olika sammanhang framfört detta. Bakgrunden är att vi ser hur okända värdekärnor eller värdekärnor som klassas som ”objekt med naturvärde” – men som borde varit klassade som nyckelbiotoper – skadas av gallringar och andra skogsbruksåtgärder. Det är främst biologisk mångfald i ädellövskogsmiljöer som tar stor skada. En så pass viktig fråga bör inte uteslutas i detta uppdrag.

3.1.3. Åtgärdsförslag – Skapa incitament för ökat mångbruk av skog

En stor andel av skogsägarna är inte självverksamma och många ägare bor inte i trakten där de äger skog. Dessa kategorier bedöms inte vara så mottagliga för incitament för att göra mångbruk mer attraktivt. Dessa förhållanden i ägarbilden måste beaktas i optimering av åtgärder så att man når de kategorier där potentialen finns. Däremot är vår erfarenhet att dessa, i likhet med självverksamma och boende på fastigheten, är positivt inställda till styrmedel i form av bidrag för att göra åtgärder för att gynna natur- och kulturvärden. Ett sådant exempel kan vara nya vandringsleder som binder samman besöksmål och entreprenörer för mat och boende. I dessa fall kan man inte räkna med att markägarna själva främst kommer att driva frågan. Det behövs resurser från entreprenörer och myndigheter som kan driva och samordna sådana idéer.

3.3 Strategisk rekommendation – Sätt fart på mångbrukandet av skogen

3.3.2.3 Åtgärdsförslag – Gör tillämpningen av strandskyddet mer rättvist över landet

Syftet med strandskyddslagstiftningen är att säkra allmänhetens tillgång till stränderna samt bevara det växt- och djurliv som är knutet till dem.

Länstyrelsen anser att det i första åtgärdsförslaget saknas en skrivning om behovet av utvärdering av hur djur- och växtlivet knutet till strandnära skogsmiljöer påverkas av rådande strandskyddslagstiftnings tillämpning. Vidare är det inte Länstyrelsens erfarenhet att strandskyddslagstiftningen hindrar friluftsanordningar som bidrar till ökad tillgänglighet och rekreation.

SPECIFIKA SYNPUNKTER DEL 2 - VIRKESPRODUKTION, ÖVRIGA EKOSYSTEMTJÄNSTER OCH NATURENS GRÄNSER

Upphandling

Länsstyrelsen anser att det är nödvändigt med en ökad efterfrågan på utvecklade svenska skogs- och trä- produkter/tjänster för att det ska vara intressant att utveckla skogsbrukandet i en riktning som målbilderna ger. Ett sätt att öka efterfrågan är att staten och kommunerna i högre grad än idag styrs till att upphandla svenska skogs- och träprodukter för till exempel byggnation och möbler.

2. FÖRUTSÄTTNINGAR I SKOGEN

2.2 Skogens ekosystemtjänster, miljö och klimat

Fyra möjliga framtida scenarier för skogsbruket analyseras: *Dagens skogsbruk* (bibehållen produktion), *Dubbla naturvårdsarealer* (ökad naturhänsyn), *90 procent avverkning* (sänkt avverkning) och *110 procent avverkning* (höjd avverkning). I scenariot *Dubbla naturvårdsarealer* hänvisas till att 33 % av den produktiva skogsmarken ska undantas från virkesproduktion. I dessa 33 % ingår såväl formellt skyddad skog, frivilliga avsättningar, samt naturvårdshänsyn vid avverkningar. Den inbördes fördelningen av dessa 33 % inom respektive kategori framgår inte, vilket är problematiskt. Det saknas också en koppling till etappmålet för formellt skyddad areal till 2020, till miljökvalitetsmålet Levande skogar och till generationsmålet. Sveriges internationella åtaganden (t.ex. Nagoya) för skydd av natur nämns inte heller, vilket är synd eftersom det gör det svårt att bilda sig en uppfattning om vad *Dubbla naturvårdsarealer* verkligen innebär och hur det kan kvantifieras.

3. STRATEGISKA REKOMMENDATIONER OCH ÅTGÄRDSFÖRSLAG

3.3 Strategiska rekommendationer – Sätt fart på mångbrukandet av skogen

3.3.2.2 Åtgärdsförslag – Utred artskyddsförordningen för att säkerställa att den är tillämpbar, effektiv och rättssäker

Förslaget bör skjutas på framtiden. De gemensamma riktlinjerna för handläggning av artskyddsärenden i skogsbruket (Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen, 21 juni 2016) tillkom för att hitta ett sätt att hantera artskyddsförordningen i produktiv skogsmark. Vad som behövs är tid för att skapa en praxis (både vad gäller tillämpning och rättspraxis) i enlighet med riktlinjerna, det finns således goda skäl till att vänta med en utredning rörande artskyddsförordningens tillämpbarhet tills åtminstone 2021. Den nya rödlistan presenteras 2020 och då ges någon form av grovt kvitto på om en tillämpning av artskyddsförordningen i skogsmark har haft någon effekt vad avser statusen hos de arter som lever i skog och idag har svårt att hävda sig.

4. MÅLBILDER

Målbilder och intressekonflikter

En rad målbilder presenteras för framtidens skogar som har som gemensamt tema att skogens användningsområden ska öka fram till 2040. Det är svårt att visualisera hur samtliga dessa målbilder ska kunna infrias utan att några andra måste stryka på foten. Eventuella intressekonflikter mellan produktion och miljö och mellan produktion och sociala värden framgår inte. Inom målbild 3, *Rik biologisk mångfald i skogen* skisseras ett scenario där ”skogens växter, djur och svampar finns i livskraftiga bestånd, har tillräcklig genetisk variation och inte hotas av invasiva främmande arter” och vidare att ”naturskogor med biologiska värden står kvar och andelen äldre skog är hög.” Målbilden är naturligtvis positiv, men saknar helt koppling till övriga förslag i underlagsrapporten och kan svårigen realiseras utifrån resonemangen i texten. Samtidigt som det på sidan 23 konstateras att habitatförluster pågår i alltför stor omfattning, att det råder brist på arealer gammal skog med bibehållen skogskontinuitet, flerskiktade skogar, ostörda fuktiga och våta miljöer, liksom död ved, saknas tydliga, kvantitativa förslag på hur detta ska avhjälpas. På sidan 23 nämns också att skogar av naturtypskvalitet enligt habitatdirektivet finns i alltför liten omfattning och, vad värre är, att dessa alltjämt minskar till följd av avverkning.

En viktig punkt som det inte heller resoneras kring i målbilden *Rik biologisk mångfald i skogen* på sidan 31 är det faktum att över 2 200 skogslevande arter idag är rödlistade, samt vilka förutsättningar det finns att nå livskraftiga bestånd hos dessa till år 2040. Det framgår inte heller hur andelen äldre skog ska öka. Sammantaget är kopplingen mellan målbilden och tillståndet i skogen idag svag och tidspannet fram till 2040 är knappt.

5. STRATEGISKA REKOMMENDATIONER OCH ÅTGÄRDSFÖRSLAG

5.2.2 Åtgärdsförslag – Nya beskattningsregler för naturvårdsavtal

Förslaget att fördela ekonomisk ersättning årsvis för att åstadkomma förmånligare beskattningsregler kan mycket väl visa sig attraktivt för vissa fastighetsägare och bör prövas. Det finns dock en osäkerhet inför den långsiktiga finansieringen av myndigheternas områdesskyddsbudgetar och garantier för att pengarna verkligen finns tillgängliga i kommande budgetar måste därför lämnas innan detta kan genomföras.

5.2.3 Åtgärdsförslag – Ersättningsmarker

Länsstyrelsen välkomnar förslaget att ersättningsmark i högre utsträckning än idag ska erbjudas fastighetsägare vid beslut om formellt skydd. I sammanhanget nämns även kopplingen till etappmålet om 150 000 hektar formellt skyddad mark före 2020, vilket är ett av få tillfällen då rapportens slutsatser har en tydlig koppling till nuvarande politiska mål för skydd av värdefull natur.

5.2.4 Åtgärdsförslag – Utveckling av naturvårdande skötsel och restaurering av naturvärden och sociala värden

Länsstyrelsen anser att en utvecklad ekonomisk modell för att förmå fastighetsägare att själva genomföra naturvårdande skötsel är ett bra och välkommet förslag. Dagens möjligheter för fastighetsägare att använda sig av de av Skogsstyrelsen administrerade statliga och EU-finansierade stöden *Nokås* och *Skogens miljövärden* är t.ex. begränsade i samband med att naturvårdsavtal tecknas via Länsstyrelserna. Fastighetsägarnas möjligheter att få stöd för naturvårdande skötsel inom Länsstyrelsernas naturvårdsavtal behöver öka.

5.3 Strategiska rekommendationer – Mer virke inom naturens gränser
Här presenteras åtgärder som ska ge mer virke från skogen inom ramen för naturens gränser. Dessa gränser tas upp som om det är något alla vet var de går och inga argument kopplas till studier om hur tillståndet är idag. I underlagsrapporten framförs att det är möjligt att öka produktion trots att de föreslagna avverkningsmodellerna (utom dubbla naturvårdsarealer) visar på negativ påverkan på biologisk mångfald. Länsstyrelsen saknar referenser för dessa påståenden.

5.3.2. Åtgärdsförslag – Analyser, riskbedömningar och metoder för produktionshöjande åtgärder inom naturens gräns

Det är en risktagning att fortlöpande använda icke utvärderade praktiska experiment för produktionshöjande åtgärder. Det är visserligen positivt att åtgärderna ska analyseras och utvärderas efter hand men en tydligare riskbedömning av effekter på ekosystemtjänster och biologisk mångfald innan utförandet är önskvärt. Relevant kunskapsunderlag saknas i nuläget.

5.6.1 Åtgärdsförslag – Utredning om styrmedel för landskapsstrategier

De presenterade förslagen är bra och bör genomföras. Länsstyrelsen anser att ett landskapsperspektiv i brukandet av skogen är av stor betydelse. Ett nyckelord är kontinuerlig ekologisk funktion (KEF). För att kunna bedöma hur effekter av åtgärder i produktiv skogsmark påverkar biologisk mångfald förutsätts ett landskapsperspektiv. En avverkning som slår ut en förekomst av en ovanlig skalbagge kan accepteras om landskapets kontinuerliga ekologiska funktion kvarstår. Handlar det om att tunna ut en redan fragmenterad förekomst av en regionalt och nationellt hotad art bör samma åtgärd som i fallet ovan rimligen inte tillåtas.

5.6.3 Åtgärdsförslag – Översyn av artskyddsförordningen Se lämnade synpunkter under 3.3.2.2

5.6.4 Åtgärdsförslag – Utredning av mål för produktion

Förslaget är bra och bör genomföras. Med bakgrund i tillståndet i skogen idag, rödlistan 2015 och den fördjupade utvärderingen av miljökvalitetsmålet levande skogar (2015) är det inte självklart att det går att öka virkesproduktionen inom

Yttrande

Datum
2016-11-09

Ärendenummer
100-5719-16

naturens gränser. Att utreda frågan om skogsproduktionsmål och en hållbar avverkningsnivå vore likväl bra. En bristanalys behövs för att kunna ge den framtida skogspolitiken en riktning och för att kunna ta en diskussion om hur hänsynsparagrafen i skogsvårdslagen bör tillämpas i framtiden.

BESLUT OM YTTRANDE

I den slutliga handläggningen av detta ärende, i vilket tf. Landshövding Anders Flanking beslutat och stabshandläggare Malin Bendz-Hellgren varit föredragande har även Jan Grosen (enhetschef miljövårdsenheten) och Elisabet Ardö (funktionsledare på naturskyddsfunktionen) deltagit.

Anders Flanking
Tf. Landshövding

Malin Bendz-Hellgren
Stabshandläggare